

СВОБОДА ИЛИ СМЪРТЪ!

1875

Колкото и върхове да покорим, никога няма да достигнем този на Христо Ботив. Не километри ни делят от неговите висоти, не са и 170 години. Не е липса на родственост или приятелство със самия Ботив. Това, което ни дели, е сърцето. Едно храбро, жертвоготовно и всеотдайно сърце, което е способно „силно да люби и мрази“.

Затова днес ние се прекланяме пред големия революционер, великия патриот, благородната личност и чудесния, изумителния художник, рисуващ със силата и красотата на своята поезия.

Христо Ботив

ЖИВ Е ТОЙ, ЖИВ Е! ТАМ НА БАЛКАНА,
ПОТЪНАЛ В КЪРВИ ЛЕЖИ И ПЪШКА
ЮНАК С ДЪЛБОКА НА ГЪРДИ РАНА,
ЮНАК ВЪВ МЛАДОСТ И В СИЛА МЪЖКА.

ТЕМАТИЧЕН БРОЙ 2
ФЕВРУАРИ 2018

170 ГОДИНИ
ОТ РОЖДЕНИЕТО
НА ХРИСТО БОТЕВ

„Приносът на Христо Ботев е принос за всички поробени, изстрадали и свободолюбиви хора в световен мащаб. Несъмнено той остава в нашето съзнание и пронизва българската душа със своята

огнена поезия. Макар и малко като количество – само 19 стихотворения, неговото творчество е гигантско, то променя най-вече българското мислене. Ботев е едно от олицетворенията на България за нашите българи в чужбина и не е случайно, че най-много български дружества носят неговото име. Христо Ботев е знак за българщината навсякъде по света. Неговото универсално звучене за нас, българите, си остава по-силно от всякога. Той не умира!“

Професор Пламен Павлов

„Проблемът Ботев и религията, Ботев и библията и християнския морал е много сложен въпрос. Според мен и по мнението на други автори точно „Моята молитва“ е „най-религиозното“

стихотворение, поетическият заряд в него е в синхрон с библейското слово, морал и послания. Не мога да кажа, че Ботевото творчество трябва да се чете като библия. Достатъчно е да го четем като Ботевото творчество, като едно от еманациите на българския дух, българските представи за живот и за смисъл... Обикновено едно минало време като си тръгне, то си тръгва с всичко, което носи и му принадлежи. При Ботев не е така, тъй като идеите, които той възпява, са изречени пределно просто, пределно ясно и категорично. В този смисъл, той носи библейското в себе си...“

Академик Иван Радев

„Под влияние на задълбочаващата се криза в Османската империя, той започва да разглежда бъдещото българско въстание не само като израз на политическата зрялост на българите, но и като

открита провокация към Великите сили, от които в крайна сметка зависи решаването на българския въпрос. Неслучайно Ботев влага цялото си творческо въображение в режисурата на всеки отделен детайл в действията на своята чета - от качването на „Радецки“ до слизането на Козлодуйския бряг, защото убедено вярва, че точно това ще впечатли европейската дипломация, ще привлече симпатиите на европейската демократична общественост, ще подтикне правителствата на Великите сили да се откажат от ролята си на наблюдател. Част от цената на този великолепно подготвен и изигран сценарий се оказва и героичната саможертва на поета, която пък от своя страна му отрежда да бъде сред първите и най-почитани дейци в пантеона на политическото ни Възраждане. Място, което независимо от обществените превратности у нас, днес никой не може да отрече.“

проф. д-р Пламен Митев

ЛИЧНОТО ТЕФТЕРЧЕ НА ХРИСТО БОТЪВ

Тефтерчето включва последната строфа на стихотворението, посветено на Васил Левски, чието заглавие в оригинал е „Дякон Васил Левски“. Също така включва списък на четниците, които се качват от петте пристанища на легендарния параход Радецки. Тефтерът включва и различни сметки, които си е водил войводата, който е притежавал този документ в последните месеци от живота си, включително и на Радецки. Има още различни сентенции, поговорки и т.н. Това е една историческа реликва, която, както тефтерчето на Левски и на Раковски, е собственост на Народната библиотека в София, но се съхранява в Българска народна банка. Сега се предвижда отново да бъде издадено в хартиен и в дигитален вариант, както стана с тефтерчето на Левски през миналата година.

Интервю с Боян Ботев, председател е на Общонародната фондация „Христо Ботев“, пред микрофона на младежкото предаване „Свободен час“ по Радио Варна.

Как бихте коментирали отношението към Ботев в последните години?

Не само върху образа на Ботев, но и на други национални герои, интересът на някои хора е бил насочен към жълтата страна на биографиите им. За съжаление, това не можем да го променим, но може със сериозни дискусии и литературни четения да представяме същественото от нашите исторически личности и многовековната ни история.

Вие как се чувствате като негов наследник?

Съвсем нормално, защото от ранната си детска възраст живея в един дом, който е съхранил тази възрожденска атмосфера, това е къщата, в която е живяла майката на Христо Ботев със семейството на сина си Кирил. Той е моят пращад, участвал е в четата на брат си Христо през пролетта на 1876 и в този дом са всички портрети, снимки, документи сред които съм израствал. Не се чувствам по някакъв различен начин, естествено че това родство те кара да имаш отговорно отношение към историята, към историческите личности, националните ценности, както и духовните. При мен съвпада с професионалния ми път, защото аз съм завършил история и цял живот се занимавам с тези неща, които са свързани с Христо Ботев и неговото семейство, род, сподвижници и четници.

Какви ценности и идеали е запазил Вашият род, които днес предават на бъдещите поколения?

Това са всички ценности на възрожденската епоха, които са били изповядвани от плеядата възрожденци, които отдават живота си за свободата и независимост-

та на България, за чест, за достойнство, за свобода и независимост. Това са заветите на Христо Ботев, Васил Левски, Георги Раковски, от когото те са се учили, познат още като патриарха на националната революция, както и заветите на всички герои от епохата на Възраждането, които полагат костите си в българската земя, за да я има днес България.

Какъв е образът на Ботев, погледнат през погледа на един съвременен човек?

Образ на човек от плът и кръв. На един гениален творец, защото може да се каже, че най-познатият български герой от историческа епоха по света, това е Христо Ботев. Тъй като неговите стихове и проза са превеждани на над 40 езика и може да твърдим, че културната общественост в Европа и на други места по света познава това творчество, защото има и изключително много преводачи по света, които са превеждали Ботевите стихове и публицистика, както и епистолярното му наследство. Той е един човек, който е емблема на цялата възрожденска епоха заедно с Левски.

Господин Ботев, пазите ли негови оригинали на стихотворенията и лични вещи?

На самия Христо Ботев – не, защото те се съхраняват в Националния музей Христо Ботев в Калофер, а що се отнася до неговото семейство има различни вещи, документи, които се съхраняват в семейния архив.

Ако днес Ботев беше тук щеше ли да плаче „над народен гроб печален“?

Да със сигурност. Аз съм привърженик на това, че в историята съюзът „ако“ не ми стои реално. Всеки си е бил в епохата, в която му е било предопределено да бъде. Както казва Захари Стоянов: „Да води епохи, да прави епохи“. Всичко останало е гадаене, какво щеше да бъде, ако един или друг национален герой беше в днешно време оцелял.

**Интервюто взе
Павло Славов**

МОМЧЕТО ОТ КАЛОФЕР В „ПОЛИТИЧЕСКАТА ЗИМА“ НА XIX ВЕК

Ботев и политическата обстановка на XIX век. Защо вижда света като кръчма?

Защото той е свидетел на трагичния провал на революционните движения и най-вече жестоката разправа с Парижката комуна. Революцията „хирург“ на историческото развитие към прогрес става спектакъл, става отблъскваща заплаха за самодоволната класа, която замества аристокрацията в политическото развитие на Европа, а и до известна степен и в света. Ботев като човек с особен нрав, емоционален, манталитетен, и като човек с политически убеждения, със свирепо чувство за справедливост и стремление към свобода, не може да понася такава тенденция в европейското развитие особено след революционната вълна след 1848–1849 година. Където от своя страна се вижда, че интелигенцията не може да прави политическа промяна към прогреса. Ботев е отвратен не по-малко, колкото и ние днес от случващата се политическа динамика.

Как успява Христо Ботев на такава млада възраст да прозрее всички тези идеи на своето време?

Първо, той има интуиция, както казва Айнщайн: „Интуицията и въображението са по-важни от познанието“. Второ, чрез нашата възрожденска преса, чрез изливащото в сравнително либералната и дори свободна руска преса. Той следи всичко това, което става, и неговата публицистика е не по-малко бляска-

Интервю
с професор Андрей Пантев

Професор Андрей Пантев е носител на награда „Голям Платонов Нобел на века“ на световната академия „Платон“ и на още много награди. Автор е на над 300 публикации на български, руски, испански и немски език. Написал е около 40 книги и е съставител и редактор на исторически сборници и енциклопедии.

ва, не по-малко гениална от неговата поезия. Тук срещаме един особен феномен не само в българското, но и в европейското развитие. Неслучайно го сравняват с Шандор Петьофи. Една висока ерудиция и един даден от Бога и от родителите усет и гениален талант, който да изрази това поетично или с проза. И трето усещането, че светът не върви в тази посо-

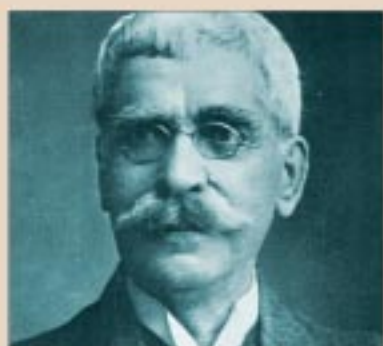
ка, от която са останали идеите и идеалите на Френската революция и на целия XIX век.

Как стои образът на Христо Ботев на фона на другите европейски революционери?

За съжаление, ако той беше от някоя друга страна, щеше да е един от идолите на европейския XIX век. Все пак пише на български, но дори и в превод той е забелязан, той е вграден в поетическата традиция и тенденциите на своето време. Въпреки че част от обаянието на неговата поезия се губи в превода. Заедно с Иван Вазов, те стават първите вестители на българската литературна традиция и иновация. При Ботев виждаме конкретиката и съединението между талант, прозорливост и най-вече личен героизъм, защото едно е да говориш за свобода по хъшовските кръчми, по лондонските кафенета и по парижките бистра, както са правели повечето от тогавашните прогресивни аристократи, а друго е да тръгнеш със сабя в ръка да пресечеш една своеобразна Голгота и да загинеш за това, което си пял и писал.

Може ли да опишете Христо Ботев с една дума?

Гений! И то универсален гений, като културно, политическо и мъжествено излъчване, защото може да има гений в рисуването, в музиката, във всичко останало, но в него виждаме едно съчетание на всичко това, изпълнено в едно момче от Калофер.

Иван Вазов

... Той беше висок, едър – почти исполин, – с черни пламенни очи, с нос дълъг, римски, малко кривичък към лявата буза, челото му широко, благородно, на двата края на което, под бялата кожа, постоянно трепереха сини жилчици, косата му черна, църкнала... А тоя момък не мислеше, както другите. Неговият ум занимаваха социални, общочовешки въпроси, задачи страшни, неразрешими, които вълнуват в нашето време всичките мислящи умове и ги смущават, и ги плашат... В неговата глава се въртяха мътни, неясни и смели някои мечти, някои бъдещи големи планове,

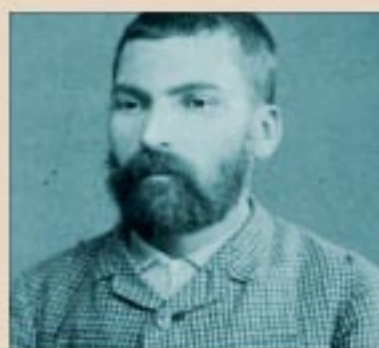
невъзможни може би, но които се появяват само в главите на хората, които чувствуват, че тяхното назначение е по-високо, по-идеално, отколкото да работят и мислят само за насъщния хляб... Той беше жив протест против неравенството, против несправедното възвишение на някои в обществото...

Стефан Стамболов

Ботев имаше буен, избухлив темперамент и беше несдържан и в главах, и в целях. Той обичаше да настоява на своето, искаше да му се подчиняват, беше честолюбив и искаше да сваля Любен Каравелов от пиедестала му, за да му за-

еме мястото. И сега, ако той бе останал жив, той би се борил за политическа кариера, за това – да бъде водач на партия или министър, или обратно – безграничната му крайност би го завела на бесилката.

Захари Стоянов

Да се не сравняваме ние с Ботйова, който е от не-обикновените хора, какъвто България рядко ражда... Хората като Ботйова, с неговите идеали и чувства не са подсъдими на обикновените за всекиго съдилища. Тях съди историята и потомството. Между епохата, в която живял и работил той, и епохата днешна сравнение е невъзможно...

**Дагоберт
Енгленгер,
капитан
на "Радецки"**

Когато ме доведоха до войводата, към гърлото ми бяха насочени няколко байонета. В такова положение ние говорихме няколко минути с Ботев, който отхвърли всички мои предложения и неуклонно стоеше на своето: – Немедленото ти съгласие да ни извадиш на това място, което ще ти посочим... Ние жертвахме нашия живот за своето отечество; имаме много хора да убиваме; един повече един по-малко не ни е на сметката. аз отговорих тогава – Хайде да

бъде така! аз ще ви извадя където искате, но само за вашия собствен интерес искам да се подчинявате на моите заповеди и аз самичък да водя командата както я водех напред. Още наполовината на моята фраза, всичките насочени отгоре ми оръжия се сложиха... Ботев се съгласи с мене, на минутата още ми стисна ръка, даде своята заповед и неговите хора помогнаха даже на някои работи на които аз бях накарал моите матроси... С една реч ние работехме ръка под ръка с въстаниците. Най-после дойдохме до брега. ...Ботев с пламнали очи стоеше при мене на високо и чакаше с нетърпение важния момент... Щом параходът се опря на земята, матросите спуснаха дъската и момчетата минуваха вече на брега. С един благороден поглед и силно стискане на ръката..., той ме остави и бързо слезе из стълбите...

Ботьо Петков

Иванка Петкова

Началото на 1867 г. Връща се в Калофер, за да замести в училището болния си баща.

15.04.1867 г. Във вестник „Гайда“ на П. Р. Славейков излиза първото му стихотворение „Майци си“.

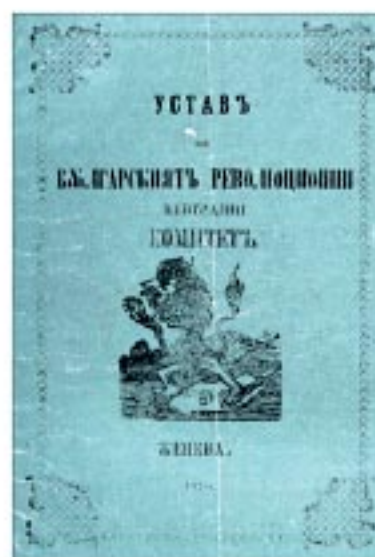

Художник: Иван Петров. Левски и Ботев във воденицата, 1973

Октомври – началото декември 1868 г. Живее заедно с Васил Левски в изоставена вятърна мелница край Букурещ.

Февруари 1869 г. Става учител в Александрия, Южна Румъния.

13.08.1869 г. Назначен е за учител в Измаил. Установява контакти с руски революционери емигранти.

Устав на Български революционен централен комитет от 1870 г. През същата година за ръководител на Външния център на БРЦК е определен Любен Каравелов

1.04.1870 г. Редактира в Галац възванието „До българските революционни комитети в България“. Лятото на тази година се сближава с Л. Каравелов. Прекарва ваканцията сред липованите в Дунавската делта.

Началото на 1871 г. Напуска учителското място в Измаил. Същата година пристига в Браила. Лятото излиза брой 1 на неговия вестник „Дума на българските емигранти“.

Началото на 1873 г. През 1873 г. Христо Г. Данов издава преведения от Христо Ботев руски учебник „Уроци за първите четири аритметични правила за счетовете“.

Националният музей „Христо Ботев“ се намира на мястото на родната къща на поета

Камъкът пред Даскал Ботевото училище от който Христо Ботев произнася огнената си реч на 11 май 1867 г.

1853 – 1858 г. Ученик в Калофер и в Карлово при баща си.

Христо Ботев с български ученици в Одеса, края на април 1865 г. Ботев е първият, седнал вдясно

11.05.1867 г. На празника на Св. св. Кирил и Методий произнася дръзка реч, след която оставането му в Калофер е вече невъзможно. След няколко месеца напуска завинаги родното си място и отива в Букурещ след едномесечен престой в Гюргево.

В края на година се установява в Браила и работи в печатницата на Димитър Паничков. Коририра и Войниковия вестник „Дунавска зора“.

Печат на Жельо войвода от 1867 г., когато е помощник на войводата Панайот Хитов, а знаменосец на четата е Васил Левски.

1868 г. Участва в посветения на празника на Св. св. Кирил и Методий спектакъл на Войникова-та пиеса „Покръщение на Преславски двор“. Лятото на същата година се готви да премине в България с четата на Жельо войвода. Есента се записва в Медицинското училище в Букурещ. Там живее в мизерия и не получава помощ от никъде. Превежда „Органическо възпитание на човека“ от Шнел.

Къщата в бесарабското село Задунавка, в която през 1866-1867 година е живял Христо Ботев

Октомври 1866 г. Учител в бесарабското българско село Задунавка.

Боят при Малин камък (художник: Никола Вълчев)

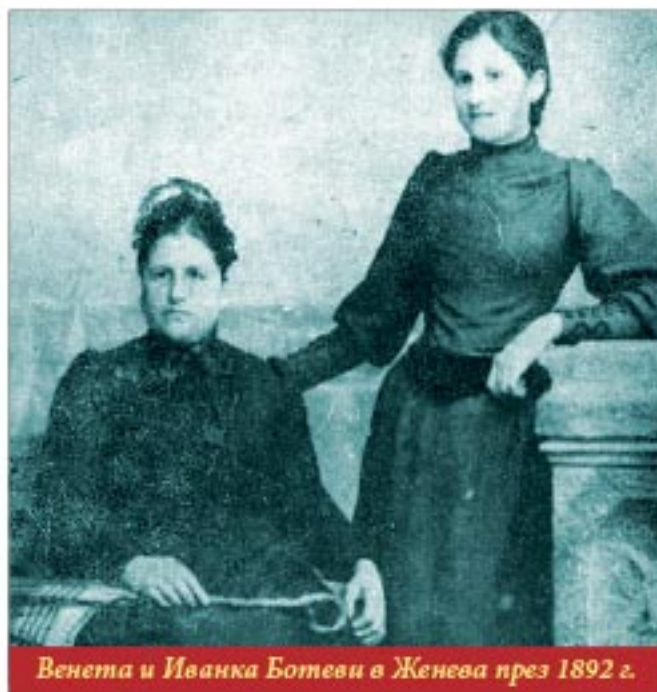

1.05.1873 г. Започва да излиза хуморестичният му вестник „Будилник“.

20-21 август 1874 г. В Букурещ се провежда ново Общо събрание, което определя за следващ заместник на Васил Левски в Българско Стефан Стамболов. В ръководството на самия комитет в Букурещ заедно с Любен Каравелов, Киряк Цанков и други влиза и Христо Ботев, който впоследствие изпъква като централна фигура в него.

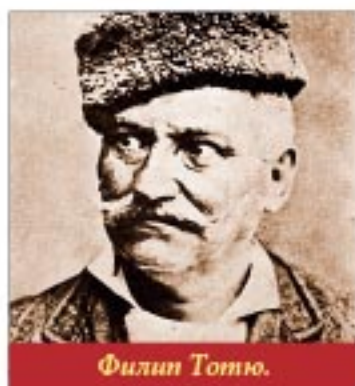

1875 Печатният орган на БРЦК - вестник „Знаме“ започва да излиза под редакцията на Ботев

Венета и Иванка Ботеви в Женева през 1892 г.

Юли 1875 г. Сключва брак с Венета.

Филип Тотю.

12.08.1875 г. Участва в Общото събрание на революционната организация в Букурещ, след което заминава за Одеса със задача да доведе войводата Филип Тотю.

1875 г. Излиза сборката „Песни и стихотворения от Ботйова и Стамболова“.

13 април 1876 г. Ражда се Иванка Ботева, дъщеря на Христо Ботев

Параходът „Радецки“

16.05.1876 г. Качва се на парахода „Радецки“ от Гюргево.

18.05.1876 г. Битка с черкези и башибозуци на Малин камък.

20.05.1876 г. Привечер Христо Ботев загива от вражески куршум.

НИКОЛА СИМОВ ЗНАМЕНОСЕЦЪТ НА ЧЕТАТА

НИКОЛА СИМОВЪ КУРУТО
ЗНАМЕНОСЕЦЪТ НА БОТЕВАТА ЧЕТА
ОТЪ ГР. ТЪРГОВИЩЕ

Убитъ на „Милин Камък“
презъ май 1876 год.

Никола Симов израства в семейството на бедния грънчар Христо Симов. Още малък става чирак при един абаджия. След години става кърджия (пътуващ търговец). Това му занятие го среща с тежката участ на поробеня народ. В края на януари 1872 г., Ангел Кънчев, сподвижник на Васил Левски, основава Таен революционен комитет в Ески Джумая. Негов председател е учителят Михаил Радославов, а сред членовете е и Никола Симов. Разгромът на Тайния революционен комитет в Ески Джумая коренно променя житейския път на Никола Симов. Наклеветен от местни чор-

Уважаеми господин кмете,
...Аз го видях, след като
превзехме парахода,
когато подадох знамето
на Ботьова, което
знаме матросите по
заповед на капитана
приковаха към един бо-
ядисан сарък от парахо-
да и го подадоха на Ботьо-
ва.

Той се обърна към момчетата и извика Куруто, като че го познаваше, и му предаде знамето, като му каза: „Можеш да загинеш под него, но жив няма да го предадеш на неприятеля.“ Куруто беше слаб, висок, як и носеше достойно знамето. Излезе от парахода с Ботьова и всички се събрахме на брега под развятото знаме, гдето поп Сава Катрафилов ни закле и ний целунахме земята, за свободата на която отивахме да мрем. Куруто носеше знамето на Милин камък. На 18 май стар стил при сражението на Милин камък Куруто гордо развяваше знамето, под което Ботьова неустрашимо даваше команди на четниците, но по пладне в най-големия разгар на боя той беше пронизан в гърдите от вражески куршум. До него и поп Сава Катрафилов беше тежко ранен. Това много натъжи Ботьова, но нямаше какво да се прави.

С почит Никола Обретенов

Писмо на Н. Обретенов
до кмета на гр.Търговище, 1936 г.

баджии, той е арестуван и откаран в Русчушкия затвор, откъдето успява да избяга. Вероятно през лятото на 1873 г. е бил хайдутин в Сакар балкан. През есента на същата година се озовава в гр. Браила – средище на българските хъшове. Заедно с Никола Кючуков, негов другар и бъдещ Ботев четник, отиват в Букурещ. Работи в печатницата на Любен Каравелов в Букурещ и се сприятелява с Христо Ботев. В средите на хъшовете той получава всеобщото уважение за своята храброст и прословутата честност. Става член на хъшовския другарски съд. Получава прозвището Куруто, с което остава в историята.

Никола Симов участва в подготовката на Априлското въстание и се включва в Ботева чета. На 18 май 1876 г. около врачанското с. Баница е първият сблъсък на четата с черкези, башибозуци и редовна войска. Край възвишението Милин камък четата влиза в първото си голямо сражение. В боя загиват около 20 четника, между които Никола Симов – знаменосецът, Сава Катрафилов – съветник в щаба на четата, и Атанас Горов. Знамето е поето от Димитър Стефанов-Казака от Сливен, който се заклева целувайки дръжката на знамето със следа от кръвта на Никола Симов. На 20 май е последното сражение на Ботева чета на върховете Купена, Камарата, част от Околчица и долината Йолковица. На този ден в подножието на връх Вола загива Христо Ботев. Под командването на Никола Войновски четата се оттегля към Балкана. От общо 198 четници загиват 94 души, 26 са заточени, 2 умират в затворите, 76 дочакват свободата на България.

Не плачи, майко, не тъжи,
че станах ази хайдутин,
хайдутин, майко, бунтовник,
та тебе клета оставих
за първо чедо да жалиш!
Но кълни, майко, проклинай
таз турска черна прокуда,
дето нас млади пропъди
по тази тежка чужбина -
да ходим да се скитаме
немили, клетки, недраги!
Аз зная, майко, мил съм ти,
че може млад да загина,
ах, утре като премина
през тиха бяла Дунава!
Но кажи какво да правя,
кат си ме, майко, родила
със сърце мъжко, юнашко,
та сърце, майко, не трае
да гледа турчин, че бесней
над бащино ми огнище:
там, дето аз съм пораснал
и първо мляко засукал,
там, дето либе хубаво
черни си очи вдигнеш
и с онази тиха усмивка
в скръбно ги сърце впиеш,
там дето баща и братя
черни чернеят за мене!...
Ах, мале - майко юнашка!
Прости ме и веч прощавай!
Аз вече пушка нарамах
и на глас тичам народен
срещу врагът си безверни.

НА ПРОЩАВАНЕ

Там аз за мило, за драго,
за теб, за баща, за братя,
за него ще се заловя,
тък... каквото сабя покаже
и честта, майко, юнашка!
А ти, „га чуеш, майнольо,
че куршум пропей над село
и момци вече наскочат,
ти излез, майко - питай ги,
де ти е чедо остало?
Ако ти кажат, че азе
паднал съм с куршум пронизан,
и тогаз, майко, не плачи,
нито тък слушай хората,
дето ще кажат за мене
„Нехранимайка излезе“, -
но иди, майко, у дома
и с сърце сичко разкажи
на моите братя невръстни,
да помнят и те да знаят,
че и те брат са имали,
но брат им падна, загина,
затуй, че клетник не трая
пред турци глава да скланя,
сюрмашко тегло да гледа!
Кажи им, майко, да помнят,
да помнят, мене да търсят:
бяло ми месо по скали,
по скали и по орляци,
черни ми кърви в земята,
земята, майко, черната!

Дано ми найдат пушката,
пушката, майко, сабята,
и дето срещнат душманин
със куршум да го поздравят,
а тък със сабя помилват...
Ако ли, майко, не можеш
от милост и туй да сторещ,
то „га се сберат момите
пред нази, майко, на хоро
и дойдат моите връстници
и скръбно либе с другарки,
ти излез, майко, послушай
със моите братя невръстни
моята песен юнашка -
защо и как съм загинал
и какви думи издумал
пред смъртта си и пред дружина...
Тъжно щеш, майко, да гледаш
и на туй хоро весело,
и като срещнеш погледът
на моето либе хубаво,
дълбоко ще ми въздъхнат
две сърца мили за мене -
нейното, майко, и твойто!
И две щат сълзи да капнат
на стари гърди и млади...
Но туй щат братя да видят
и кога, майко, пораснат,
като брата си ще станат -
силно да любят и мразят...
Ако ли, мале, майноле,

жив и здрав стигна до село,
жив и здрав с байряк във ръка,
под байряк лични юнаци,
напети в дрехи войнишки,
с левове златни на чело,
с излянки пушки на рамо
и с саби-змици на кръстът,
о, тогаз, майко юнашка!
О, либе мило, хубаво!
Берете цветя в градина,
късайте бръшлян и здравец,
плетете венци и китки
да кичим глави и пушки!
И тогаз с венец и китка
ти, майко, ела при мене,
ела ме, майко прегърни
и в красно чело целуни -
красно, с две думи заветни:
свобода и смърт юнашка!
А аз ще либе прегърна
с кървава ръка през рамо,
да чуй то сърце юнашко,
как тупа сърце, играе;
плачът му да спра с целувка,
сълзи му с уста да глътна...
Тък тогаз... майко, прощавай!
Ти, либе, не ме забравяй!
Дружина тръгва, отива,
пътят е страшен, но славен:
аз може млад да загина...
Но... стига ми тая награда -
да каже нявга народът:
умря сиромаш за правда,
за правда и за свобода...

АЛЕЯТА НА ВЪЗРАЖДАНЕТО ВЪВ ВАРНА И ПАМЕТНИКЪТ НА ХРИСТО БОТЕВ

През 1907 г. сред група млади интелектуалци, възпитаници на Варненската мъжка гимназия, се заражда идея за създаване на Алея на Българското Възраждане.

„Преживяващите тук, в своите срещи, тия другари сред спомени за младенчески мечти и идеали, намислиха да създадат един реален израз на идеалите на българската младеж. Възпитани в господстващите през оная епоха в ученическите среди идеи на Ботева и българските борци за свобода, отечество и правда, те решиха да въплътят своето намерение със създаване Алеята на Възраждането. ...Тук, в тоя омаен кът на нашето отечество, на брега на морската градина, инициаторите решиха да дадат среща на нашите велики народни дейци, да ги наредят един до друг, примирени вече от временните си различия, да ги поставят да си шепнат, на вечен покой, за своите идеали, за идеалите на България.“

Идеята не остава само полъх от една среща на съвипускници в Морската градина на Варна, а много скоро започва и нейната реализация. В началото на 1908 г. се взема решение да се основе специален за това комитет. На 15.02.1908 г. той става факт, приема се и уставът му. Комитетът носи името „Българско възраждане“.

Авторът на проекта на Алеята е инж. Георги Бърнев, общински инженер във Варна. Известните варненски архитекти Дабко Дабков и Атанас Несторов, обичаният от всички д-р Димитър Аршинков са сред инициаторите на родолюбивата идея. В Комитета участват Коста Ранков, една от знаковите политически фигури на Варна, а Харалан Николов, председател на Търговско-индустриалната камара във Варна и председател на Варненското търговско дружество е избран за председател на „Българско възраждане“.

Останалите инициатори също са енергични и делови личности – адвокатът и общественик д-р Панайот Ранков, д-р Иван Екимов – подпредседател и действителен член на Варненската търговско-индустриална камара, д-р Божидар Ючормански – един от най-крупните търговци на жито в региона, инж. Благой Ангелов, д-р Михаил Георгиевич, близък родственик на радетелите за културно-просветно развитие на българите във Варна – братя Георгиевич, д-р Максим Иванов, д-р Трифон Иванов, Константин Бойчев, Филип Златаров, Марин Костов, Андрей Муцев, Стефан Редков, Кирил Г. Попов. Според Устава на комитета чл. 2, целта на комитета е да се издигнат 22 паметника.

Окончателният списък включва: А) Духовни дейатели – Отец Паисий, Софроний Вратчан-

Инж. Георги Бърнев и членове на комитета „Българско Възраждане“ пред новооткрития паметник на Христо Ботев

ски, Неофит Бозвелята, Антим I; Б) Писатели – П. Берон, Константин Фотинов, Василий Априлов, П.Р. Славейков, Братя Миладинови, Гавраил Кръстевич, Тодор Икономов; В) Политически дейатели – Г.С. Раковски, Любен Каравелов, Васил Левски, Христо Ботев, Стефан Караджата, Георги Бенковски, Панайот Волов.

Струва си да се цитира категоричния чл. 6: „Паметникът в чест на Христо Ботев, който се строи, пръв се въздига от инициаторите. Никакви помощи от външни лица не се приемат за този паметник.“

На 18 май 1910 г. в Приморската градина „Сан Стефанска България“ (наречена така с решение на Общинския съвет по предложение на комитет „Българско възраждане“ през 1908 г.) е положен основния камък на първия паметник на Христо Ботев в присъствието на кмета Церов, варненския митрополит Симеон, окръжния управител, коменданта, настоятелството на комитета и всичките му членове. На 27 юли 1911 г., тридесет и две годишнината от Освобождението на Варна, след отслужен молебен председателят Х. Николов сваля

белия плат от паметника. Последват речи на обичания от много поколения ученици учител Б. Райнов, кмета Иван Церов, председателя Х. Николов. В своята реч той разказва за дейността на Комитета и за намеренията му всяка година на 27 юли да се открива по един паметник в Алеята по списъка, който прочел.

Кулминацията на тържествения момент е телеграмата, изпратена от Венета Ботева:

„Трогната от поканата за откриване паметника на покойния ми мъж, аз благодаря на комитета и българския народ за признателността към заслугите на покойния. Още повече скърбя в тоя момент, че физическата слабост не ми позволява да присъствам при откриването на този свещен за мен бюст. Спомняйки днес двете скъпи за мен загуби: Ботева и единствената ми дъщеря Иванка. Първите си чувства тя изказа при откриването на паметника във Вратца на 27 май 1890 г.“

Покъртена и потънала от дълбочината на сърцето си в тоя момент, аз моля приеми Вий, г. председателю, и предайте на комитета моята най-голяма признателност. Дълбоко опечалената Венета Ботева“.

Проектът на инж. Георги Бърнев, приет от комитета „Българско Възраждане“

За модел на своя портрет скулптурът Жеко Спиридонов използвал известната фотография, направена в Румъния през 1875 г., на която Ботев е заснет в компанията на Иван Драсов.

ДОСТОЙНА ДЪЩЕРЯ НА ВЕЛИК БАЩА

За своя важна житейска мисия Иванка смятала издирването и обнародването на цялото литературно и публицистично творчество на своя баща. С тази задача тя се заема енергично особено след омъжването си (в началото на януари 1906 г.) за д-р Стоян Христов, завършил университет в Белгия и защитил докторат по икономически науки. В работата по установяването и издаването на съчиненията на Христо Ботйов активно участвал и Иван Клинчаров, книжовник, публицист и историк, който от дълго време работел по установяване и редактиране на Ботйовите съчинения. За жалост Иванка не дочака

ла отпечатването на тома с произведенията на баща ѝ, за което отдала много сили и време. В началото на месец ноември тя неочаквано тежко заболяла. Болестта се оказала фатална и въпреки усилията на лекарите, на 7 ноември 1906 г. починала.

Така, без да може да посвети изцяло своите огромни знания, сили и дарования за още народополезни дела, завършила краткия си земен път достойната дъщеря на великия българин.”

Професор д.и.н. Николай Жечев

Учениците от клуб „История“ към Първа езикова гимназия посетиха през месец октомври, паметни за българите места от Възраждането - Карлово, Калोфер, Сопот и Копривица.

На 15 и 16 декември 2017 г. във Варна се проведе Национална кръгла маса и ученическа конференция, посветени на 180 г. от рождението на Васил Левски. Събитието е част от Национален исторически конкурс под надслов „180 години от рождението на Васил Левски – 180 години безсмъртие“. Идеята и реализацията се осъществиха с активното съдействие на Регионално управление на образованието – Варна и Клуба по история към Първа езикова гимназия – Варна, под патронажа на г-н Иван Портних – кмет на Община Варна. В конкурса участваха 58 училища от 52 града от цялата страна с над 250 проекта в следните категории: доклад, есе, музикално изпълнение, драматизация, презентация и видеофилм. С награди бяха отличени 43 проекта – групови и индивидуални. Грамоти за отлична подготовка на участниците в конкурса се присъдиха на 31 учители от цялата страна.

Гости на конференцията бяха професор Пламен Павлов, г-жа Радостина Николова, главен експерт по история към МОН и г-жа Станка Димитрова, председател на Общонароден комитет „В. Левски“ – Варна. По време на дискусията известният историк представи своята гледна точка за личността на Левски, която е изразена и в най-новата му книга „Васил Левски. Другото име на свободата“. Професорът сподели, че книгата е плод на дългогодишния му интерес към личността на знаменития българин, тя е реализиране на неговата смела мечта да разкаже за Левски като човек със светско и религиозно образование – воин, стратег, провиденец, мислител. Личността на Левски е наистина „другото име на свободата“, но и повод за вечен размисъл за необходимостта от неговия дух в съвременна България.

Поднасяйки приветствие към участниците в Националния исторически конкурс „180 години от рождението на Васил Левски – 180 години безсмъртие“, г-н Василев, директор на Първа езикова гимназия – гр. Варна, обяви конкурса за традиционен.

Над вестника работиха:

Олга Ангелова, Яна Спасова, Павло Славов от клуб „История“ към Първа езикова гимназия с ръководител г-жа Нели Димова